

24. 2. 2010

VeźmĚte, prosĚme, na vĚdomĚ, Źe text ělĚnku odpovĚdĚ platnĚ prĚvnĚ ťpřavĚ ke dni publikace.

Přezkum vĚcnĚ sprĚvnosti rozhodĚĥĥ nĚlezu soudem

O prĚvnĚ povaze rozhodĚĥĥ řĚzení toho bylo napsĚno za poslednĚ lĚta tolik, Źe jĚ ťetřeba opakovat nejen vře, ale v podstatĚ nic. NĚnĚ předmĚtem tĚto stati vĚst disputace o legalitĚ, legitimitĚ ěi kvalitĚ rozhodĚĥĥ řĚzení, tĚm mĚnĚ generovat prĚvnĚ-politickĚ nĚzory de lege ferenda. OsobnĚ soudĚm, Źe ěeskĚ prĚvnĚ prostřĚdĚ institutu rozhodĚĥĥ řĚzení evidentnĚ nedorostlo, kdŹ ťenĚ ochotno si interiorizovat jeho silnĚ strĚnky, ale mediĚlnĚ prezentuje jen ty stinnĚ.

ROZHODĚĤ Soud ěESKĚ REPUBLIKY A SLOVENSKĚ REPUBLIKY

IAL SE Institute of Arbitration Law

SudiřtĚ Praha – řtĚpĚnskĚ 633/49, 110 00 Praha, ěeskĚ republika
SudiřtĚ Bratislava – ObchodnĚ 39, 811 06 Bratislava, SlovenskĚ republika

www.rozhodcisoud.net

Za jednu z tĚch stinnĚch strĚnek rozhodĚĥĥ řĚzení bŹvĚ oznaćovĚna zĚkonnĚ ťpřava, kterĚ neklade poŹadavky na vŹkon funkce rozhodce vŹřĚ, nĚ Źe zpŹsobilost k prĚvnĚm ťkonŹm a zletilost. Jak je vŹbec moŹnĚ, Źe se do zĚkona dostala takovĚ normativnĚ vĚta, kterĚ umoŹņuje svĚřit rozhodovĚnĚ sporu o majetkovĚch nĚrocĚch fyzickĚch a prĚvnĚckĚch osob osobĚm bez vzdĚlĚnĚ, kdŹ Źinak by o takovĚch sporech rozhodoval soudce, kterĚ musel projĚt sloŹitou procedurou stĚtnĚch zkouřek a vŹbĚru? OdpovĚď znĚ: jednoduře. ZĚkonodĚrce, u nĚhoŹ se v ťstavnĚm prĚvu a ostatnĚ i legislativnĚ doktrĚnĚ presumuje, Źe je rozumnĚ (dĚle jen „rozumnĚ zĚkonodĚrce“), stavĚl svoji tezi na liberĚlnĚ myřlenec prĚvnĚho stĚtu a svĚprĚvnĚho obćana, kterĚ je nadĚn tĚm nevyřřĚm, ěĚm kromĚ svĚho Źivota disponuje a co s jeho prĚvnĚ existencĚ jakoŹto – řĚćeno „eliĚřovsky“ – „ćlovĚka“ souvisĚ, a to prĚvnĚ subjektivitou, jejĚmŹ esenciĚlnĚm projevem je zpŹsobilost k prĚvŹm a prĚvnĚm ťkonŹm. RozumnĚ zĚkonodĚrce předpoklĚdal, Źe autonomie vŹle, snaha střeŹit svĚ prĚva a dostĚvat svĚm zĚvazkŹm je ćlovĚku jako prĚvnĚ osobnosti vlastnĚ, nebo Źe alespoņ mŹže takovĚ koncept, tedy koncept ćlovĚka jako osoby nadĚnĚ vlastnĚ vŹlĚ, schopnostĚ se kontraktacnĚ zavazovat a tĚmto zĚvazkŹm dostĚvat (dĚle jen „rozumnĚ ćlovĚk“), postavit na piedestal ťstavnĚch hodnot, prozařujĚcĚm do konkrĚtnĚch ustanovenĚ prĚvnĚho řĚdu.

Tedy: rozumnĚ zĚkonodĚrce myslel, Źe chce-li se rozumnĚ ćlovĚk v rozhodĚĥĥ doloŹce domluvit s jinĚm rozumnĚm ćlovĚkem na tom, Źe jejich spor bude v přĚpadĚ jeho vzniku namĚsto stĚtnĚho soudu rozhodovat automechanik nebo prodavaćka, Źe k tomu tito rozumnĚ lidĚ majĚ zřejmĚ nĚjakĚ rozumnĚ dŹvod, např. Źe ćtĚjĚ využĚt jednu z vŹhod rozhodĚĥĥ řĚzení, kterou je jeho rychlost a nechajĚ spor rozhodnout automechanika VladimĚra, kterĚ je v jejich sociĚlnĚm okolĚ znĚm jako řĚr chlap. A protoŹe se spor tŹka prodeje převodovĚ skřĚnĚ, je pro oba tyto rozumnĚ lidi automechanik VladimĚr vŹřĚ autoritou nĚ ŹoudkynĚ s vysokořkolskĚm titulem, kterĚ jezdĚ do prĚce metrem a o převodovĚ skřĚni si myřlĚ, Źe je to soućĚst nĚbytku.

No. Předpoklad rozumnĚho zĚkonodĚrce shořel na nerozumnosti lidĚ, řĚkl by nĚkdo. To by ovřem generovalo otĚzku, do jakĚ mĚry lze takovĚ nerozumnĚ osoby chrĚnit. Je totiŹ třeba je chrĚnit, neboť

jsou sociálně potřební, jistě. Je však třeba rovněž chránit ty rozumné, kteří s takovými nerozumnými musí vstupovat do smluvních vztahů. Z tohoto důvodu rozumný zákonodárce vepsal do zákona č. [216/1994 Sb.](#), o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z.r.ř.“) jako rozumný kompromis mezi zájmy rozumného a nerozumného člověka několik taxativně vypočtených důvodů, pro které lze rozhodčí nález vydaný rozhodcem zrušit soudem. Tyto důvody jsou uvedeny v ust. § 31 z.r.ř. a jsou konstruovány jako důvody vztahující se k víceméně procesním pochybením, avšak nejdou do merita věci, tzn. soud není oprávněn v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat věcně (meritorně) obsah rozhodčího nálezu. Je to logické, protože to bychom pak mohli rozhodčí řízení jako institut rovnou zrušit, měl-li by rozhodce v podstatě suplovat činnosti prvoinstančních státních soudů, s tím, že proti jeho rozhodnutí by byl přípustný opravný prostředek ke státnímu soudu.

Jak ukázala aplikační praxe, ne každý soudce však odolal pokušení chránit slabší smluvní stranu, tedy podle názoru soudu onoho „nerozumného člověka“; stalo se se zákonem, ale i s ústavním principem rovnosti v právech a svobodně-volným jednáním, rozpornou aplikační praxí, že někteří soudci vyrazili na zteč a začali v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu zasahovat i do oblasti, která jim nepřísluší, tj. začali přezkoumávat meritum rozhodčího nálezu a právní názor rozhodce v něm vyjádřený. Tím soudy nejen nerespektovaly svobodnou vůli stran sporu podrobit svůj spor rozhodčímu řízení, ani svůj mandát soudce, svěřený jim Ústavou, ani svůj soudcovský slib dodržovat Ústavu a zákony. Soud si takovým jednáním osoboval větší pravomoc, než mu z ústavy a zákona o rozhodčím řízení přísluší.

Před 3 měsíci vydal Nejvyšší soud České republiky rozsudek, kterým všem soudcům, kteří jim svěřenou pravomoc nerespektují a porušují zákon, vyslal jasný vzkaz: taková praxe soudů je nezákonná. Nejvyšší soud doslova řekl: „Měl-li by soud v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení. S odkazem na § 3 odst. 1 obč. zák. nelze zrušit rozhodčí nález s odůvodněním, že výkon práva na plnění podle něho přiznané (s ohledem na konkrétní okolnosti věci) odporuje dobrým mravům a je tak podle tuzemského práva nedovolené“ (Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 2675/2007, ze dne 30.10.2009).

V odůvodnění svého rozhodnutí Nejvyšší soud mj. konstatoval, že akceptuje závěr přijatý v usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02, publikovaném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, že v rozhodčím řízení „rozhodce nenalézá právo, ale tvoří závazkový vztah v zastoupení stran, přičemž jeho moc není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud“; vycházejí z tohoto předpokladu, se zabýval otázkou, zda odvolací soud správně posoudil naplnění důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu rozhodce P. P. ze dne 12. 4. 2006, č. j. 3/05. Rozhodující pro právní posouzení věci byl závěr, zda s přihlédnutím k požadované výši smluvní pokuty, jde o plnění nedovolené podle § 31 písm f) z.r.ř., dospěl-li soud k závěru o jeho rozporu s dobrými mravy, a zda na základě vlastní úvahy může soud s odkazem na § 3 odst. 1 obč. zák. takový rozhodčí nález zrušit.

Je nutno mít na zřeteli, že institut zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 z.r.ř. nepředstavuje řádný ani mimořádný opravný prostředek proti rozhodčímu nálezu (srovnej Bělohávek, A., Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, C. H. BECK, 2004, str. 231); formou opravného prostředku jak po stránce procesní, tak i věcné správnosti rozhodčího nálezu může být jedině přezkum jinými rozhodci podle § 27 z.r.ř. „Účelem institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem je umožnit ještě v jiném řízení než v řízení o výkonu rozhodnutí soudní přezkum toho, zda byly splněny základní podmínky pro projednání a rozhodnutí věci rozhodci tedy základní podmínky pro to, aby bylo suspendováno ústavní právo domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu ve smyslu ustanovení článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též „LZPS“), na které

navazuje m. j. též ústavní právo dle čl. 38 odst. 2 poslední věty LZPS. Kontrolní činnost obecných soudů připouští zákon zejména tím, že umožňuje uplatnit existenci vad, jimiž by trpělo řízení před rozhodci ad hoc i řízení před stálým rozhodčím soudem, popř. rozhodčí nález, pokud se takové vady přičítá základním zásadám, na nichž jinak spočívá samo rozhodčí řízení a rozhodování [viz Hlavsa, P., Poznámky k rozhodčímu řízení (část II.), Právní praxe v podnikání 6/1995, str. 4, a obdobně Macur, J., Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání 5/1995, str. 6].

Podle Nejvyššího soudu již zákon č. [98/1963](#) Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku (§ 20 bod 6.) připouštěl zrušení rozhodčího nálezu, jestliže odsuzoval stranu k plnění podle československého práva nemožnému či nedovolenému. Uvedená právní úprava se snažila zamezit tomu, aby v rozhodčím řízení, majícím tehdy výlučně vztah k cizině, bylo rozhodcem přiznáno plnění, které by odporovalo československému právnímu řádu, tzn., že by zavazovalo žalovanou stranu k tehdy tuzemskému právu doporučujícímu plnění. Nedovolenost plnění byla založena na jeho právní nedovolenosti, neboť v případě nuceného výkonu takového rozhodčího nálezu by se žalovaný dostal do konfliktu s právním řádem československého státu. Uvedené ustanovení pamatovalo na případy, kdy se cizozemec v rozhodčím řízení domáhal přiznání něčeho, co sice právní řád jiného státu umožňoval, ovšem československý právní řád takové plnění zapovídal. Zjednodušeně lze říct, že šlo o plnění (věci) vyloučené z právního styku (*res extra commercium*).

Podle současné právní úpravy, obsahově totožné s § 20 bodem 6. zákona č. [98/1963](#) Sb. (s výjimkou toho, že výraz „podle československého práva“ byl nahrazen legislativní zkratkou „podle tuzemského práva“), tak lze za „nedovolené“ nadále považovat plnění, které není aprobováno vnitrostátním právem. Půjde o plnění, které je vyhrazeno jen některým subjektům, zejména státu, nebo podléhající státnímu dozoru či státnímu povolení (např. výbušniny, střelné zbraně, drogy, nerostné bohatství, části lidského těla apod.), u nichž je možnost dispozice s nimi omezena či vyloučena. Uvedené znamená, že „nedovolenost plnění“ je spojena s předmětem závazku (s plněním žalované strany) a nikoliv s okolnostmi, pro které by měl být výkon práva na požadované plnění odepřen (pro rozpor s dobrými mravy).

Vycházejí z povahy rozhodčího řízení, jehož smyslem je přenesení projednávání a rozhodování určitého druhu sporů ze soudů na rozhodce, a z důvodů, pro které může být rozhodčí nález zrušen, Nejvyšší soud dovodil, že úmyslem zákonodárce bylo vyloučit soudní přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu, tj. správnosti skutkových zjištění a právního posouzení věci; měl-li by soud v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení.

Nejvyšší soud konstatoval, že z důvodů uvedených v § 31 písm. a - e) a g) z.r.ř. lze rozhodčí nález napadat pro vady rozhodčí smlouvy (doložky) a samotného rozhodčího řízení. Zbývá pouze důvod uvedený v § 31 písm. f) z.r.ř.; ovšem ani na jeho základě nelze přezkoumávat skutkové ani právní závěry rozhodčího nálezu (mezi které by mohl patřit i závěr o výkonu práva na poskytnutí plnění v rozporu s dobrými mravy). S přihlédnutím k tomu, co bylo vyloženo shora, nelze s odkazem na § 3 odst. 1 obč. zák. zrušit rozhodčí nález s odůvodněním, že výkon práva na plnění podle něho přiznané (s ohledem na konkrétní okolnosti věci) odporuje dobrým mravům a je tak podle tuzemského práva nedovolené. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud dospěl k závěru, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku, zda byl dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu rozhodce P. P. ze dne 12. dubna 2006, č. j. 3/05, ve smyslu § 31 písm. f) z.r.ř.

Na závěr zbývá říci, že rozhodnutí Nejvyššího soudu je dobrým počinem do budoucna, když těm nerozhodným soudcům, kteří jej budou respektovat (což je třeba zdůraznit, protože respekt k rozhodnutí Nejvyššího soudu ze strany soudů nižších instancí není samozřejmostí), posvítí na cestu jejich věcně správného rozhodnutí, a těm, kteří jej respektovat nebudou, zajistí zrušení jejich nezákonného rozhodnutí v dovolacím řízení. V obou případech tak přispěje k většímu respektu k

institutu rozhodčího řízení jako takového, které je součástí českého justičního systému a moderním způsobem řešení sporů ve světě.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.

rozhodce Rozhodčího soudu České republiky a Slovenské republiky při IAL SE

[Rozhodčí soud České republiky a Slovenské republiky při IAL SE](#)

Expozitura (sudiště) Praha

Štěpánská 633/49,
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 224 241 319

Fax: + 420 224 281 226

e-mail: podatelna@rozhodcisoud.net

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [10 otázek pro ... Jakuba Jirovského](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Švarcsystém a podnikání v IT - nelegální práce](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci - judikатурní závěry](#)
- [Aktuální úprava výpovědní doby dle zákoníku práce: komparace napříč Evropou](#)
- [JIŘÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - KVĚTEN 2026](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Zaměstnanecké benefity dle ustanovení § 6 odst. 9 písm. d\) zákona o daních z příjmů v roce 2026](#)